

גדרי וטעמי היתר ה"כתמים"

בשוע"ר מהדורא קמא ומהדורא בתרא

הקדמת בני הגאון המחבר

מיוסד על פי דעת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים, ובראשם הרב בעל מגן אברהם, לא הפריז על המדה לחלוק עליהם, רק להכריע ביניהם ... הלכות נדה שהיה לעת זקנתו.

שו"ת צמח צדק חיו"ד סי' קל

המהדורא בתרא שלו (שכתבו בליאדי בזקנותו אחר חיבור השלחן ערוך, שנים רבות...).

פתיחה לסדר ברכת הנהנין

סדר ברכת הנהנין, ואלה מוסיף על הראשונים קצת חדושי הלכות ברורות מלוקטות מספרי הקדמונים, שלא נקבעו בלוח הראשון המיוסד ומשוכלל על פי דעת האחרונים.

מהדורא בתרא לאו"ח סי' שמג

דלא כהמ"א שהשיא דעתו לדעת אחרת ... וזה אינו ... ומ"ש המ"א שם ... זה אינו ... ומ"ש המ"א דמיירי בשל נכרי, זה אינו במשמע הלשון כלל.

שו"ת דברי נחמיה או"ח סי' כא

שידוע שבשו"ע נדחק הרבה שלא לדחות כל דברי האחרונים ז"ל (בפרט דברי המ"א), משא"כ בסוף ימיו שהוסיף חכמה העמיד על דעתו הקדושה לחלוק עליהם אפילו להקל בכל מה שלא נראה ל"י.

שוע"ר יו"ד סי' קפג

[ג] ביציאתו. מהמקור לפרוזדור שנאמר בבשרה עד שתרגיש בבשרה. ומדרבנן אפילו יצא ממנה טפה כחרדל או פחות מכן בלא הרגשה טמאה (תוס'), כמו שהחמירו בכתמים לקמן בסי' ק"צ. וכל דם שנמצא על העד שהכניסתו בפנים ובדקה עצמה בו, הרי זה בחזקת שבא בהרגשה וכסבורה הרגשת עד הוא שציערתה בדיקת העד (עיי' רש"י נ"ז), והיא טועה לתלות בזה הרגשתה, אבל באמת הוא הרגשת הדם, שחזקת הדם שבא בהרגשה, שכל אשה מרגשת בעצמה ביציאת הדם מגופה.

שוע"ר יו"ד סי' קצ

[א] לא הרגישה. פירוש אפילו ידוע שבא שלא בהרגשה טמאה מדרבנן כדלעיל סי' קפ"ג. ומיהו אפילו ראתה דם מגופה אינה טמאה אלא טומאת כתם, אם ידוע שראתה שלא בהרגשה. ונפקא מינה לענין ראתה על בגד צבוע או על דבר שאינו מקבל טומאה כדלקמן סעיף [י]. ובכתם הנמצא בגופה ובבגדיה, אף על פי שיש לומר שמזמן רב הוא ואימור הרגישה ולא אדעתה, לא חיישינן להכי מדאורייתא אלא מדרבנן לפי דעת רש"י (דף נ"ח).

ואף אי הוה חיישינן להכי, או אפילו אי לא הוה בעיא בהרגשה כלל, ליכא איסורא דאורייתא בכתמים שנאמר דם יהיה זובה דם ולא כתם (משנה שם). וטעמא משום דאיכא למימר אימא מעלמא אתא כתם זה (תוספות יום טוב) ולא מגופה הוא, דשמא נתעסקה בכתמים ולא אדעתה ... אלא דרבנן החמירו בו לומר כאלו הוא ודאי מגופה, מאחר שאין לה דבר ידוע לתלות בו כתם זה לומר שממנו בא עליה, מאחר שידוע לה שלא נתעסקה בכתמים.

מהדורא בתרא לסי' קפג

מה שכתבו בתשובות שב יעקב ובכרתי ופלת, הטעם דבדיקה בבית החיצון טמאה מדאורייתא משום דהרגשת עד היא ... הא בהדיא אמר אב"י בסוגיא דחדר ופרוזדור אימור שחתה כו', ולמסקנא שם שורפין תרומה וקדשים מהאי טעמא דאימור שחתה בנמצא מן הלול ולפנים בגג עליה ... ומיהו היינו דוקא בפרוזדור, שאין שם לתלות רק בדמי עליה. אבל למטה בכותלי בית הרחם דשכיחא נמי דם הצדדים דכותלי הרחם ... צריך לומר דאין דמי המקור מרובים מדמי הצדדים.

שם הגהה ב

ומיהו צריך עיון בבדקה קרקע עולם אמאי טהורה לגמרי, ולא הוה ספק דאורייתא לחומר מדרבנן, כמו בכותלי רחם דאיכא נמי למיתלי בצדדים, ואפילו הכי טמאה נדה ... והלכך לכאורה צריך לומר דכותלי רחם נמי ליכא אלא טומאת כתמים כמו בעל בשרה מבחוץ. והבודקת בדבר שאינו מקבל טומאה, או לשאר פוסקים בצבעונים נמי טמאה, משום שכבר היה על בשרה מבפנים ... ומיהו אין צריך לדחוק בכך, דהא על כרחך לרשב"א וטור ושו"ע ושאר פוסקים דבעינן הרגשה ממש, והאי טעמא כתבו גבי כתמים (ולא משום דתלינן דמעלמא אתא), על כרחך צריך לומר משום דמיירי אפילו בכהאי גוונא דליכא למימר דארגישה ולא אדעתא, כגון בשעה מועטת אחר שבדקה עצמה ומצאה טהורה ... וכיון דלרשב"א ושאר פוסקים צריך לחלק בין זמן מרובה למועט, וסבירא להו דאימור שחתה מיירי בזמן מרובה קצת, בכהאי גוונא דיש לומר ששכחה ולא אדעתה, אם כן יש לומר דהרמב"ם נמי סבירא ליה הכא בבדקה קרקע עולם מיירי בשעה מועטת ... והא דכתמים דרבנן גם לזמן מרובה, היינו משום דיש לומר מעלמא אתא ועברה בשוק של טבחים ולא אדעתה. ואם אין הזמן רב כל כך, אין לומר דארגישה כו'. וממה נפשך כו'.